

SPORTOVNÍ SLAVNOSTI

Anna Hogenová

Katedra filosofie - UK Pedagogická fakulta

Motto: „*Každá otázka má v sobě určitý charakter otvírání.*“ In: Heidegger, M., *Platos: Sophistes*. Frankfurt am Main: Vittorio Klostermann 1992, s. 448.

Předloženo v lednu 2007

Článek se soustřeďuje na fenomén slavnosti, jenž je inherentní každému sportovnímu agonu. Slavnost je analyzována jako fenomén setkání člověka s počátkem, jenž je posvátný, proto je zde ve hře jiná úloha času než je čas pochopený jako fyzikální entita. Současnost potřebuje vytržení tohoto typu, protože je nasměrována jen směrem k budoucnosti a takové rozvržení života dává přednost jen práci bez přestání, takový život je někdy velmi těžký a to přispívá ke vzniku jevů, kterým říkáme „útěky ze společnosti.“ Tyto útěky se realizují formou drog, alkoholu, práce a prevalence osobní výkonnosti.

Klíčová slova: *slavnost, porozumění, nominalismus, základní ladění, počátek*

Slavnost sportovního závodu není jen honba za jedinečností výkonu, je to i něco jiného, co je nesmírně podstatné pro naši pozemskou existenci. V této slavnosti je každý za sebe samého v takové jedinečnosti, jež přináší prožitek plnosti vlastního života, kterého se nám nedostává v každodennosti. V běžném pracovním dni jsme neustále vysáváni strukturami a systémy, do nichž jsme byli dějinně vrženi. Musíme to či ono a neustále něco doháníme. Jen ve slavnostním čase patříme sami sobě a toto „patření sobě“ přejeme každému dalšímu. Jde o zvláštní druh jednoty mezi lidmi, která připouští osobité zvláštnosti. To byl asi také důvod, proč si lidé kdysi, na úsvitu dějin, dávali na obličej masky. Masky jim dovozovaly být tím, čím se tito lidé neodvážili být v tzv. normálním čase.

Proto můžeme souhlasit s Heideggerem (1982,66), když říká: „*Slavnost není slavnostnější stupňováním a rozlohou jednotlivých akcí, skrz nadýmání toho, co je pompézní a co se prezentuje inscenovaným hřmotem.*“ Podstatou sportovní slavnosti tedy nejsou stánky s občerstvením, hřmot a fascinace mohutností. Jde zde o něco jiného, mnohem hlubšího a

zásadnějšího. Co to je? Berou-li si naši diváci na sebe obleky, prozrazující jejich patřičnost k hráčům, dělají něco velmi podobného maskám těch, kteří provázeli žebříňák naplněný obrovským falem, jakožto symbolem plodnosti. Ve fotbale nejde o plodnost, v žádném případě. To je podstatný rozdíl, ale maskují se obě skupiny, jak ta, co vznikla hluboko před naším letopočtem, tak ta skupina, kterou vidíme na ulici, na tribunách či v médiích. Považujeme za důležité napsat, proč je tento fenomén v současné době nedotázán, proč je skryt.

„Přijde na to, získat správný přístup k danému oboru a uvnitř tohoto přístupu fixovat vedoucí náhled, přiměřený otázce po bytí jsoucén. Tento vůdčí náhled je pro Řeky, pro Platona a Aristotela, logos (λογος).“ (Heidegger, 1992, 449). Tato myšlenka nabývá dnes na zvláštní významnosti. Proč? Protože právě v této oblasti se odehrává agresivní prosazování voluntativní nárokovosti na poznání a fixování světa jako celku. Jde vlastně o to, co je známo z úsvitu naší lidské reflexe světa jako celku. Jde o *gigantomachia peri tés usias*, jde o válku o podstatu. „Antisthenovští nominalisté současna“ prosazují empirický popis jako jediný přístup (Zugangsart). Ale právě tato přístupová cesta se musí odvozovat od věci samé, nikoli od našeho subjektivního či intersubjektivního chtění a vůle. Tato voluntativnost ve vzdělávání vede k tomu, že si ani nevšimneme, že každý sportovní boj je současně i slavností. Chybí podstatné otázky.

Ale co se stane, když naše univerzity a vysoké školy budou své studenty kultivovat bez podstatných a bytostných otázek po bytí samém? Stane se to, co se nemůže nestát. Na to člověk nepotřebuje být žádný geniální myslitel, aby si uvědomil nevyhnutelnost následků. Podstata bytí se „scvrkne“ na popis empiricky zakusitelných předmětností s uplatněním všech imperativů metodické falzifikace a jejích derivátů. Kolikrát se to již stalo? Nemluvílo se o falzifikaci, ale byla ve hře smyslová verifikace jako jediné kritérium pravdy, jen si vzpomeňme na Platonovy dialogy.

Proměnit vzdělanost na množiny názorů jiných myslitelů, které vedle sebe klade diplomant či doktorand, docent či profesor, není nic jiného než úpadek. Nebezpečné je ovšem to, že tento úpadek není „clare et distincte“, není zřetelný a ohraničený pro ty, kteří mají ve svých rukou moc řídit vědu jako celek. Jde o to prohlubovat intence, jež jsou v myšlení živé. To je něco jiného než vedle sebe hromadit mnoho názorů na jednu věc a vydávat to za srovnávací kalkul vědy samé. Tato doxografie je stará záležitost, vstupující na jeviště vědecké důležitosti jen tehdy, když chybí hloubka bytostného tázání, a s tím spojené pochopení, kterému říkáme bytostně rozumění. Prohlubovat intence znamená je hloubit, znamená vstup

do horizontu, jenž vyžaduje odvalu k samotě a k jinakosti. V tomto horizontu je vždy přítomný počátek, jenž vždy poprvé, tj. originálně, se rodí jakožto to, co je pramenem filosofování. Zde nemá smysl mluvit o konstruování. A právě tento počátek je důležitý v úvaze o slavnostech ve spojení se sportem.

Byl to již Antisthenes za starověku, jenž tvrdil, že neexistuje žádné antilegein (αντιλεγειν), protože jde jen o pojmenovávání, nazývání. Již v této době se setkáváme s tím, že podstata výroku je jen v jeho digitální platnosti, tj. v ukazování na větu jakožto pojmenovávací záležitosti. Věta jako obraz, na nějž ukazujeme svým ukazovákem (digitus v latině „prst“ – „ukazovák“). Není to náhoda, že dnes mluvíme o digitálním myšlení. Toto myšlení je právě „ukazovacím myšlením,“ jež ukazuje na to, co prostě jest ve smyslu obrazu, tedy toho, co jest „clare et distincte.“ Pak se vědecké práce promění na přehledové záležitosti, což o sobě není žádná chyba. Ovšem velmi často se u tohoto přehledu, velmi dobře formálně urovnaného, zůstává, nenajdeme zde nic navíc! Protože však přehled je velmi složitý, pak posuzovatel raději sklouzne k pohodlnému k pozitivnímu posouzení, protože na prohlubování intencí prostě není čas. A tak vědecké a diplomové práce se podobají katalogům. V takovém postoji se slavnost jako fenomén vůbec neukáže ve své ontické platnosti.

Vznikají také nové obory, jejichž vědecký smysl spočívá v tom, že popisují jedinečnosti ze všech možných a myslitelných aspektů. Amplifikace vědeckých oborů je tedy vždy nebezpečná, protože v sobě obsahuje absenci intence jdoucí do hloubky a k podstatě. Tento požadavek „nadzvedne“ všechny ty, kteří stojí na přísných pozitivistických základech ontologických, a proto i gnozeologických. Budou jistě namítat, že žádná podstata není.

Nominalisté by řekli: „*Není možné určit v logu něco, co jest (τί ἐστι), nýbrž jen jeho kvalitu (ποιον).* To samé je možno nalézt jen v tomto samém, nikoli v logu, v přiměřenosti k logu.“ (Heidegger, 1992, 509).

To není náhoda, že se všechny empirické metody soustřeďují k problému kvalit. Patří sem mnoho metod, jež si kategorii kvality činí základem. Proč?

Protože jde jen o to, jak tyto kvality popsat, aby mohly být verifikovány smyslově, aby mohly být falzifikovány, čímž by se vyloučila možnost ontické imunity, především možnost jejich ideologické nekritizovatelnosti. Ale my již známe z Platona samého, že každý logos je logos něčeho (λογος τινός). To znamená, že každé jméno je pojmenováním něčeho, každý logos je logem něčeho. A toto vztahování se k něčemu je jen intencionalitou, kterou známe z Husserlových úvah. Antisthenes tedy nemá pravdu, když je přesvědčen, že každé jméno již

nemá vztah k ničemu, že si postačuje, aby odhalilo bytí věci. Nestačí jen jméno k poznání věci. Nominalistické poznávání světa je jen popis povrchu, který přináší tzv. „placaté myšlení.“ Proto je třeba hlubšího ponoru do podstaty věci, která věc udržuje v její ontické a ontologické platnosti.

Proto je každá slavnost a sportovní akce vždy slavností, vždy i něčím důležitějším a podstatnějším než jen podívanou na výkony. Heidegger by k tomu řekl toto: „*Svobodná pohybová jednota v rámci pravidla a z ní pocházející rozvinutí bohatství svobodných pohybových možností je podstatou hry.*“ (Heidegger, 1982, 67). Pokud můžeme naprosto svobodně rozvíjet své možnosti – bohatství svých možností - pak se nacházíme na půdě slavnosti. Protože jen v neobyčejných chvílích našeho života si můžeme povolit uzdu sebekontroly nad tím, co sami děláme a můžeme si dovolit luxus být zvláštními bytostmi, jež náležejí jen a jen nám samým a to způsobem, jenž také náleží jen nám samým. Dnes si to neuvědomujeme, ale tento moment života je nesmírným obdarováním pro každého zvláště, i pro nás všechny současně. Sport přináší něco, co jsme ztratili, přináší nám naši vlastní jedinečnost a neopakovatelnost, tj. „usebírání“ nás samé, což není nic jiného než ono staré řecké *legein* „λεγειν.“ Moci být tím, co se právě teď v jedinečnosti situace tvoří samo, bez nátlaku zvenčí, to je výtrysk radosti, která nám schází v každodennosti. Potřebujeme slavnost nikoli proto, že se v tento den nemusí do práce, ale potřebujeme slavnost, abychom se našli v neopakovatelnosti, jedinečnosti, originalitě toho, čemu se ve filosofii říká počátek. To je ta nenahraditelná vlastnost všech slavností.

Sport je slavnost. Proč se tedy soustředujeme jen na technické parametry sportování? Proč nerozvíjíme to „slavnostní“ ve sportování? Vždyť nejde jen o výkony, jde o to, že sport je hra, která přináší čistou radost. Je třeba si uvědomit, že naposled jsme prožili čistou radost jako děti, když jsme ještě věřili na Ježíška a stáli jsme pod rozsvíceným vánočním stromkem. Trochu přeháním, ale je to nutné, pro pochopení toho, o čem v tomto článku jde. Při slavnosti se totiž něco podstatné děje. Co to je? Heidegger mluví o tom, že: „*Čím je vyšší výška, z níž zahlédáme most, tím jsou břehy řeky sobě navzájem bližší. Jejich zahlédnutá vzdálenost od sebe není dána tím, jak jsou opravdu od sebe vzdáleny, ale je dána výškou pohledu, do níž jsme se vyšvihli.*“ (Heidegger, 1982, 97). Na první pohled je tento citát nesrozumitelný. Ale při pozornějším promýšlení si uvědomíme, že je nutné dostat naše pohledy na život sám a především na nás samé do „vyšší výšky.“ Není dobře dívat se na svět jen jako na „hřiště“ kauzálních vazeb, které vědecky fixujeme v našich pracích. Život je něco neopakovatelného, jedinečného, originálního, a proto také něco, co je absolutně jedinečné, jedinečné ve smyslu

leibnizovských monád. Kde je oslavena tato jedinečnost? Kde si můžeme dovolit luxus být takovými, jakými jsme ve své hloubce a jedinečnosti. I lidská bytost je singularitou, není to jen stádní a sociální bytost, není to jen osoba, není to jen občan. Je vždy také tím, co v hloubce je našim vlastním „*uvlastněním*“,“ řečeno heideggerovsky, co je „*Ereignis*.“

V normálním každodennosti se ocitáme ve spáru kauzality, stále nás něco diriguje „*řikáním*“,“ to znamená beze slov. Jsme v zajetí „obludné mašiny“ bez podoby. Tomu říká Heidegger „*Gestell*.“ Tomu slovu se stále nerozumí a je to škoda. Musíme to a ono, neustále něco doháníme, žijeme v modu „*a tak dále*“,“ v neustálé sukcesivitě, posloupnosti, v pokračování. České slovo „*pokračování*“ je v tomto ohledu přesné. Vždy se již rýsují další nutné kroky, které musíme v životě udělat. A to je vlastně něco jako „*předživot*“,“ jenž je nám tvrdě vnucován. Problém je v modalitě našeho „*pozůstávání*.“ Toto je nutno si uvědomit. Pozůstávat můžeme v podobě „*a tak dále*“ či v podobě chvíle, v níž není toto „*a tak dále*.“ To druhé je nesmírně důležité pro existenci člověka. Pokud se pocítujeme jako naprogramované stroje, musíme občas extaticky vystoupit z tohoto druhu vlastní existence. A to se děje opravdu jen vytržením ze „*statu quo*“ cestou chemickou (alkohol, drogy), cestou orgiasmu či sebeprosazováním v nietzschechovské podobě. Všechny tyto tři způsoby extáze jsou deviacemi. Nietzsche by nesouhlasil a s ním i mnoho jiných. V každém případě je nutno si připomenout, že není dobré „*být stále na útěku od sebe samých*.“

Člověk potřebuje prožívat chvíli tak, aby si nemusel připomínat sukcesivitu, tj. posloupnost svých vlastních činů. Potřebuje prodlévat ve chvíli bytostně, tzn. bez reflexe, v hloubce svého pobytu. Je nutné jej „*usebrat*“ ve smyslu původního herakleitovského logu, který nalézáme v ohni mezi vyvstáváním tančících plamenů a zacházením hořícího dřeva v popel. Tento popel přijme tolik vody jako prázdná nádoba bez popelu. O tom věděl již Komenský. O čem to svědčí? Popel je svědkem zacházení do skrytosti ve smyslu „*nic*“,“ které existuje. Do nádoby s popelem a do stejné nádoby bez popele se vejde stejné množství vody.

Jinak řečeno, to co nejvíce chybí současnému člověku je autentický pohyb v dané chvíli. Neumí to, vždy je již pár kroků napřed, aby neudělal chybu v posloupnosti toho předem platného „*Gestell*.“ Jak být teď a být tak z celé duše? To je problém, který neumíme ani pojmenovat, natož jej řešit. Uprostřed technických vynálezů, které mají vyšetřit volný čas, stojíme jako ztracenci, protože si neumíme poradit, nevíme co s volným časem, neumíme v něm prodlévat. Nerozumíme ani této otázce, natož abychom našli nějaký způsob, jak bytostně existovat. Namítnete, toto věděl již Kierkegaard a mluvil o tom již Augustin. Budete

mít pravdu. Ano, jsme v problematickém světě. Některé problémy jsou staré, velmi staré, ale to ještě neznamená, že se s nimi umíme vypořádat.

„*Gestell*“ je něco jako chobotnice, která dříve či později si vše podřídí. Bělohradský se domnívá, že „*herakleitovský logos*“ (Bělohradský, 2007,3) se proměňuje na loga, na značky. Ano, systémy vše snižují na loga, na značky. Fotbalista je značkou nějakého podnikání, které má být slavné, a proto ekonomicky efektivní. Proto se neprodává fotbalista, ale prostředek reklamy. Ten člověk, co je ve fotbalistovi ukrytý, není vůbec podstatný, podstatná je ta značka na tričku. Profesor na univerzitě je značkou, která úderem šedesáti pěti let přestává platit. Profesor je důležitý jen, když je mladý, ale mladý profesor je nedozrálý profesor, je jen technikem a technik je ten, který velmi intenzivně prosazuje sukcesivitu toho, čemu říkáme „*Gestell*.“ Povely, přicházející z „*Gestell*“ se nedostavují skrz mluvená slova, přicházejí se samozřejmostí a nepochybností, jako jsou dány stromy, nebe, země, atp. Proto „*Machthábr*“ potřebují mladé jako ty, které prosazují jejich intence s nadšením a silou, která je opojná, protože je nesmírně přesvědčivá.

Ovšem to vše nestačí k tomu, aby byla prodlévána chvíle bytostně a autenticky. To je možné jen při slavnosti, která přináší jiný čas, jinou časovost než je pouze posloupnost jednotlivých kroků v modu „a tak dále!“ Proto mají slavnosti takovou důležitost. V nich je možno prodlévat bytostně, „usebraně“, bez reflexe a sebekontroly. Jen při slavnosti se může rozvinout bohatství možností, které jsou vždy potlačovány v každodennosti. Dnes to vypadá tak, že slavnosti jsou tím, co je pro přežití snad nejdůležitější. Protože jejich realizací předejdeme mnohým psychickým chorobám, které nutně následují onen nebytostný modus naší existence. Proč jde o nebytostný modus? Protože toto existování nás neustále honí vpřed, jsme na útěku a nevíme před čím a proč? Tento tlak je dlouhodobě neudržitelný, musí se objevit v podobě nemocí, tj. v podobě „ne moci“ se takto pohybovat na cestě života.

Kauzalita se zmocnila našich životů, nedovolí nám prožívat chvíli jinak než postupně od jednoho kroku k druhému v kauzální provázanosti. Ale člověk potřebuje být „jen tak!“

V těchto souvislostech se ukazuje, jak je důležité pochopit fenomén času, jinak než je nám tento fenomén předkládán newtonovskou a karteziánskou vědeckostí. Teprve v těchto souvislostech nám vyvstane heideggerovská snaha uchopit čas jinak. Ovšem je třeba říci, že druh tohoto nového tázání po podstatě času neobjevil Heidegger, ale jeho učitel Edmund Husserl. Ptát se jinak po času znamená však změnit svůj pohled na čas, a to zase znamená provést transcendentální epoché, a to opět předpokládá mít odvahu. Proč? Protože většina

rozumí času jen karteziánsky, tzn. představují si čas jako linii „minulost, přítomnost, budoucnost.“ Tento bod výkladu je naprosto kruciólní. Proč? Protože v jeho pochopení spočívá základní myšlenka tohoto článku.

Slavnosti a zvláště sportovní slavnosti, dodávají každému účastníkovi možnost prožívat jiný, nový a v podstatě neslýchaný čas. Jde o to, že v prožívání agonu (střetu) soutěžících (a zde je jedno, zda to jsou dva lidé či dvě proti sobě stojící družstva) se otvírá sám počátek času, protože zde se „rodí“ hluboký prožitek sounáležitosti se všemi, kteří v dané situaci jsou „při tom,“ jsou přítomní. Tento druh zpřítomnění zná filosofie jakožto význam slova „sdílení.“ Mluví se zde o přesahu, jenž neguje ukončenosti našich těl a ukončenosti našich emocí a intencí. V této chvíli vstupuje do společného pobytu, do Dasein, jež má utvářející moc. Proto lidé chodí na fotbal, není to jen fenomén „*Papinova hrnce*,“ jenž umožní odtok přebytečné a nerealizovatelné energie životní v podobě nahromaděného vzteku a resentimentu. Jde zde o něco zásadnějšího. Proto si sport zaslouhuje i výzkum jiného charakteru než je ten, který je objektivizovatelný v řadě naměřených údajů.

Dopřát prostým lidem prožitek času, jenž se poprvé „rodí,“ prožitek počátku, jenž právě „počátkuje,“ to je podstata slavnosti. Vstupujeme do jiného horizontu, jenž obestírá všechny věci kolem nás jiným světlem porozumění, než je tomu v každodenním obstarávacím shonu a honu. Dnešní existence se někdy podobá lovu, kdy uloveným zvířetem je „výkon.“ Alespoň na chvíli prodlévat v čase, ve kterém není rozdíl mezi minulostí, přítomností a budoucností .- to je podstata slavností. To je ovšem také podstata posvátného, proto mají olympijské hry i tento posvátný charakter.

Slavnost je ale proto posvátná, protože v ní patří člověk celku. Tento celek se vykazuje prožívanou časovostí, jež v sobě zahrnuje minulost přítomnost a budoucnost najednou, v jednom bytostném prožívání. Jen a jen proto je člověk v čase slavnostním, slavnost je vytržení z každodenní kauzální posloupnosti jednotlivých životních kroků. Není zde ani žádný pokrok, není zde vývoj – při slavnosti člověk prožívá čisté bytí, proto je slavnost tak důležitá pro každého člověka, jak pro dítě, tak pro dospělého. Je velmi důležité chránit tento slavnostní charakter sportovních aktů. Protože i sportovní aktivity přinášejí tyto proměny prožívané časovosti. To, čemu říkáme chvíle v běžném životě, je chvíle která se dá zachytit změřeným časem, chvíle slavnostní se nedá měřit, nepodléhá posloupnosti momentů, které se dají popsat v řadě. Heidegger by k tomu řekl: „*V této chvíli má to jedinečné z jedinečnosti počáteční podstaty své vlastní prodlévání.*“ (Heidegger, 1982, 103). Jde o jinou časovost než je ta, co je měřena s úžasnou přesností. Nejde o časovost kauzálního charakteru. A protože

slavnostní chvíle jedinečnosti nemá v sobě časovou kauzalitu, můžeme v této jedinečnosti prožívat i to, co mělo také jedinečnou hodnotu a stalo se to kdysi dávno. Nikoli vše, co patří minulosti je úplně mrtvé, jak nás o tom přesvědčují někteří historici. Mnohé z naší minulosti se vrací a vrací se právě v jedinečnosti slavnostní chvíle. Proč je slavnost posvátná? Protože v ní se dotýkáme vědomě toho, čemu staří latiníci říkali „*sempiternitas*“ či „*aeternitas*.“

Proto není dobře, když se naše sportovní události úplně vyvazují z významností naší dějinnosti. Vytrácí se pak to posvátné a slavnostní a je nahrazováno pouhým raušem. Ale rauš je nepravý a deviovaný útěk z kauzálně prožívané časovosti. Proto potřebují někteří i přemíru alkoholu, drog, atd. Můžeme říci, že „výroba“ zábavy je umělým nahrazením slavností. Podvědomě víme o tom, že lidská bytost potřebuje prožívat i něco jiného než je pouhá dopřednost úkolů, která je nám diktována z budoucnosti. V tomto okamžiku je třeba lehce zkritizovat „zarputilé“ liberalisty, kteří v životě společnosti nejsou schopni vidět nic jiného než ekonomický „růst růstu,“ nebo ty, kteří chtějí vše neustále modernizovat jen proto, že nejsou schopni vidět to dobré a to důležité, co prorůstá z dějinnosti do přítomnosti a budoucnosti. Za každou cenu modernizovat – to znamená téměř vždy jen slepotu pro to, co je podstatné.

Sem patří i katalyzovaná snaha některých vedoucích pracovníků dělat všechno tak, jak se to dělá jinde! To zde bylo již mnohokrát. Napodobovalo se Rakousko, napodoboval se Sovětský svaz, dnes se napodobuje něco jiného. To je jen důkazem nemožnosti porozumět tomu, co říká „*Grundstimmung*“ (základní ladění). I v české kotlině se nachází něco podobného a je třeba se kultivovat v tomto smyslu. Naprostá slepota pro to, čemu Němci říkají „*Schicksal*“ (osud, úděl) je typické pro technicky vybavené mládí bez ponoru do hlubších souvislostí, jež jsou zachytitelné jen pomocí *dianoieín* (διανοεῖν), tj. jež jsou pochopitelné jen viděním rozumu, nikoli smyslovým viděním. Proto se v „těchto krajích“ nedá nic změřit. „*Schicksal*“ je česky „osud,“ ale v němčině zaslechneme sloveso „*schicken*“ (poslat). Osud, úděl je něco, co je nám posláno jako to, co je podstatné pro slavnostní čas, pro minulost, přítomnost i budoucnost. Kým je nám to posláno? Těmi, kteří jsou dávno mrtví, ale zanechali zde něco, co se táhne v tradici a toto „něco“ se dostává do toho, co my, dnešní lidé, zachycujeme jakožto přicházející z budoucnosti. Ale toto přicházení je umožněno jen, když se na to přicházející dovedeme naladit. Ladění (*Stimmung*) je to, co je důležité, a ještě jde o základní ladění (*Grundstimmung*). O tom psal Patočka, když mluvil o nutnosti „otevřené duše.“ Vzdělání není jen souhrn nutných vědomostí, dovedností a návyků. Jde o něco jiného, co se nedá získat jen technicky. Jde o kultivaci celé lidské bytosti, která současnému vzdělání

chybí. Ale kde se dovolat pomoci? Vždyť politici jsou schopní myslet jen na to, jak dostat peníze z Bruselu. Nemají pro tyto otázky vůbec pochopení. Asi by nás poslali do pohádek a mýtů, a přesto nemají pravdu!

Slavnosti potřebujeme, aby člověk se neudusil v neustálém dohánění příčin a jejich účinků, prostřednictvím kterých se inauguruje smysluplnost našich životů, poměřovaných efektivitou.

Lévinas by možná tuto úvahu zakončil poukazem k tvrzení: „*Ríká se, že krajina je stav duše.*“ (Lévinas, 1997, 46). Vrstáme do stromů a cest, potoků a travin. Naladujeme se tělesně i duševně, obojí souvisí. Naše existence není jen kauzální řetěz účinků z předcházejících příčin. Jsme vnořeni do časovosti, v níž čas sám vzniká, a tak s podílíme na ontologické platnosti tohoto světa. Člověk „tvoří čas“ tím, že jej naplňuje svým osobním, „usebraným“ vznikáním. Jde vlastně o nové a originální sebarozrození, o to jde při slavnosti. Každý je založen svou osobní zvláštností, dostává se k ní velmi těžce a vždy až velmi pozdě. Tyto zvláštnosti otvírají v nás slavnostní chvíle v prodlévání, které se nedá měřit, protože zde čas vzniká, „počátkuje.“ Proto bylo každé jitro novým počátkem kosmu a každý večer byl smrtí Slunce ve vodách Západu. Pokud se vytratí úplně tato časovost slavností nahradí ji rauš, jenž je možno řemeslným způsobem vyvolávat v duších jednotlivých lidí.

„*Anything goes!*“ – to není jen bezvýznamná věta. Něco je nám posláno a my tomu nerozumíme. Čemu nerozumíme, toho se obáváme anebo proti tomu útočíme, aniž bychom přesně věděli proč. Tento strach, jenž má existenciální kořeny, je podstatnou součástí naší každodennosti. Proto se setkáváme s úplně zbytečnými a nepochopitelnými útoky od těch, které jsme považovali zcela samozřejmě za naše dobré přátele. Ukazuje se, že k základní životní výbavě patří hluboké pochopení toho, že kolem nás je toho spousta, co pochopit nemůžeme, že jsme v jistém smyslu vydáni všanc silám, které neumíme ani pojmenovat. Proto je třeba sejít se sebou samým v časovosti, kterou přináší slavnost, tzn. i slavnost sportovní.

Slovo „posvátné“ pak patří i prožitku sebe samého v časovosti, která v sebe zavinula všechny časové rozměry tak, že jsme celkem a celek je námi samými. O tom píše Patočka ve frontovém zážitku mnoho dalších filosofů. O co vlastně nejvíce? Jde o sounáležitost s celkem světa. Jednoduchost tohoto tvaru může zakládat jen jednoduchá spára, které Heidegger říká *die Fuge*. Toto slovo se pak objevuje v německém „*verfügen*“ (připojit, spojit). Ve slavnostním vytržení se časovost mění v *sempiternus* a *aeternitas*. Pociťujeme věčnost,

pociťujeme zrození času, původní pramen, jenž je současně i naším vlastním pramenem. Jde o prožitek sounáležitosti. Pravá sounáležitost je celkem, jenž je „slepen“ něčím velmi jednoduchým. Touto jednoduchostí se vyznačuje *die Fuge* (spára). Tato jednoduchost je právě nejobtížněji dosažitelná, nemá žádný tvar, není „*clare et distincte*.“ Mnozí říkají této jednoduchosti čistota, katarze. A co je ono „hrábnout si na vlastní dno!“ Vždyť to je právě ona jednoduchá čistota, to je ona heideggerovská „*die Fuge*“ (spára). Jen tato čistá a jednoduchá spára může dodat prolomení existenciálních zábran a spočinutí v celku, v jednoduchém celku toho, čemu se od pradávna říká *posvátné*. A to je podstatou slavnosti, která je nutným pendantem našeho dopředného existování v práci a ve strachu o tuto práci. Zde je sport kotvou.

Heidegger, poněkud složitě, by řekl: „*Odpověď je střídavým uvlastněním podstaty v rozšiřujícím se prostoru, k němuž se připojujeme.*“ (Heidegger, 1982, 77). Co tím myslí? Chce tím říct, že podstatou slavnosti jsou odpovědi, které říkají lidé bohům a bohové lidem. Jde o „*legein*“ v původním smyslu, tj. jde o usebrání lidí s bohy, o usebrání Země a světa. A to není nic jiného než čtveřina světa, o níž mluví Heidegger velmi často. Původní jednota je původní usebraností, tj. je jen logem v původním slova smyslu. Pokud člověk se nachází ve slavnosti, pak je sám sebou a současně je celkem, a o tom zase psal velmi často Jan Patočka. Proto je *areté* jen celkem v každé naší situaci, v každé naší jedinečné situaci. Jde o návrat do celku při zachování naší vlastní jedinečnosti, která je vždy důvodem, kdežto celek je vždy identitou, abychom si připomněli myšlení G. W. F. Hegela. Návrat jednoduchosti je čistotou, katarzí, je vyprázdněním z tvaru (*kenosis*). A *kenosis* je hermeneutickou figurou oběti. A tak všechny slavnosti spolu souvisí.

Návrat do jednoduchosti a slavnosti je patrný i při sportovních slavnostech. Jsou oslavou sounáležitosti těla a Země, naší duše s bohy. *Epifanie* je zjevování toho, co jest božské, ale současně je také blízkostí toho, co jest božské. Božské je však to, co je čisté, co je jednoduché, průzračně jednoduché – takový je i výkon toho, kdo doběhl do cíle a obětoval při tom všechny své možnosti, tj. možnosti fyzické i duševní v jednotě. Všichni, kteří přijali *agon* (střet) jakožto bytostnou výzvu, vydali ze sebe všechny své síly. Očistili se, vstoupili do zjevu s jednoznačností, kterou každý divák mohl nejen uvidět, ale i bytostně prožívat. Toto vydání sebe sama je nesmírně etické, obohacující nejen borce, ale i všechny svědky, kteří přihlížejí. Když dostoupí protiklady do svého nejvyššího stupně protikladní, pak se na chvíli ukáže to, co je možné zahlédnout jen jinými očima, než jsou naše fyzické anatomické oči. Pak je možno zahlédnout „očima rozumu“ (*nús*) to, co oba protiklady převyšuje, a tím je i umožňuje.

Je možno si zpřítomnit celek, jenž nemá okraje, jenž tedy není předmětem, jenž nemůže být „předmětem vědeckého metodického popisování.“ O tento moment prožívaného posvátna jde ve sportovních slavnostech, o ten je nutno pečovat, protože je možné, že se vytratí pod vlivem chytře skrývaného řízení sportovní slavnosti ve formě prodaného výsledku. Sport není jen „lov výkonů,“ má v sobě hlubší podstatu.

REFERENČNÍ SEZNAM

- Bělohradský, V.: *Společnost nevolnosti*. From the World Wide Web:
<http://www.sedmagenerace.cz/index.php?clanek&id=312>.
- Heidegger, M. (1982). *Hölderlins Hymne „Andenken“*. Frankfurt am Main: Vittorio Klostermann.
- Heidegger, M. (1992). *Platos Sophistes*. Frankfurt am Main: Vittorio Klostermann.
- Lévinas, E. (1997). *Existence, a ten kdo existuje*. Praha: Oikumene.

Prof. PhDr. Anna Hogenová, CSc.

Nad kapličkou 14

100 00 Praha 10

Hogen@volny.cz

SPORTS FESTIVITIES

The article concentrates on the phenomenon of festivity, which is inherent to every championship. The festivity is analyzed as phenomenon of human meeting with an origin, that is sacred and therefore we find here the other role of time as in the physical science. Present needs an ecstasy from this point of view, because is directed only to the future and this scheme prefers to persistent working, such life is very difficult and supports to the inception of phenomena, that are named the escapes from society. These escapes are realised through drugs, alcohol, workoholism and through limitless personal performance.

Keywords: *festivity, understanding, nominalism, basic tuning, origin*